Från:	noreply.utskick@regionstockholm.se
Till:	RLK Funk Registrator
Ärende:	Remissvar på Ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen – granskningshandling (Diarienummer: RS2025-0095):
Datum:	den 15 oktober 2025 18:18:22
Bilagor:	SIKO_granskningsyttrande RUFS_Dnr 2025-0095.pdf

Remissvar på Ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen – granskningshandling (Diarienummer: RS2025-0095) :

Förnamn :

Efternamn :

E-postadress :

Vilken organisation tillhör du? : SIKO, Skärgårdens Intresseföreningars kontaktorganisation

Vilken typ av organisation tillhör du? : Civilsamhälle

Kapitel 1 - Regional utveckling skapar vi tillsammans :

Kapitel 2 - Stockholmsregionens förutsättningar :

Kapitel 3 - Vår vision: Europas mest attraktiva och hållbara storstadsregion – att bo, leva och verka i :

Kapitel 4 - Mål för Stockholmsregionens utveckling : Mål 1 Växthusgaser med underliggande resultatmål:
"En god internationell tillgänglighet är viktigt för att säkerställa Stockholmsregionens attraktivitet, konkurrenskraft och talangattraktion, där resandet med båt, flyg och tåg lyfts som en viktig förutsättning. Mycket av exporten sker också med tunga transporter på väg, vilket står för en stor del av klimatpåverkan. För att dessa transporter ska kunna bli hållbara och en del av en klimatneutral framtid behövs omfattande åtgärder som är kopplade till val av transportsätt, val av resvägar, bränslen och beläggning per resa som gör att utvecklingen går mot minskade växthusgasutsläpp."
Yttrande: SIKO menar att det är långsökt att lyfta upp internationell tillgänglighet som viktigt när det gäller frågan om utsläpp av växthusgaser och koppling till hur transportinfrastruktur ska ordnas i Stockholmsområdet och i skärgården i synnerhet. Redan idag ser SIKO hur skärgårdstrafiken säsongsanpassas. Det är många fartyg i farten under sommaren - och ofta är det då fartyg som tidigare tagits ur drift som återkommer. Att arbeta med att minska fossilenergianvändningen är viktigt men SIKO ser en fara i att ensidigt rikta in strävanden mot en enda lösning med argumentet internationell tillgänglighet.

Mål 2 med underliggande resultatmål:
SIKO: Skärgårdens roll i beredskapsfrågan ska inte underskattas och SIKO hänvisar här till behovet av att skärgårdens öar är bebodda och fastigheter underhålls för att beredskap ska finnas. Närvaro i skärgården är ögon och öron på plats året om och fungerande och underhållna öar och fastigheter skapar resilience, jämför synpunkter som förs fram under mål 8 om hur detta ska nås och upprätthållas.

Mål 3 med underliggande resultatmål

"För att vara hållbar, effektiv och motståndskraftig behöver energiförsörjningen utvecklas. Det behövs nya innovativa lösningar. En robust energiproduktion har en balans mellan planerbar och förnybar energi och möjligheter till energiinlagring."
SIKO: Öar i skärgården har i dag förhållandevis stabila uppkopplingar till elnätet tack vare omfattande översyn av elnätet. Nästa steg bör vara att underlätta för boende i skärgården att installera förnybara alternativ som till exempel solcellsanläggningar med batterilager. SIKO ser att en sådan riktad satsning på större anläggningen vid samlad bebyggelse med därtill hörande batterilager samt även gynnande förutsättningar för enskilda att installera solcellsanläggning med batterilager. En innovativ lösning som väl kan anpassas och avgränsas till öar utan bro eller bilfärja (med stöd av Eu:s art 174). En möjlighet skulle kunna vara att utveckla fraktstöd till att omfatta dessa anläggningar inklusive kostnader för transport av installatörer.
SIKO ser gärna att målet formuleras så att produktion av förnybar energi i skärgården lyfts fram som en prioritering. Vidare att fibernät byggs ut till de öar som ännu inte nåtts av fiber - trots att avståndet till Sergels torg är under 50 km.

Mål 4 med underliggande resultatmål
"Stockholmsregionens invånare behöver ett välfungerande transportsystem för att kunna ta sig till sitt arbete, uträtta olika typer av ärenden och för att kunna utöva sina fritidsintressen. På motsvarande sätt behöver regionens näringsliv transportsystemet för att kunna attrahera arbetskraft, vara nåbara för kunder och för att kunna ta emot och exportera varor och tjänster till marknaden. En av transportsystemet viktigaste funktioner är att det tillhandahåller tillgänglighet, överbryggar barriärer och bidrar till en sammanhållen region. Genom snabba, jämställda och pålitliga transporter förs platser, människor och verksamheter närmare varandra, vilket i sin tur skapar förbättrade förutsättningar för den regionala utvecklingen som helhet."
SIKO: Mål 4 och mål 8 hänger ihop vad gäller förutsättningarna att leva och bo i skärgården på öar utan bro eller bilfärja. Argumenten som SIKO för fram under mål 8 gäller även för mål 4 men SIKO noterar att om det som sägs i mål 4 ska nås för boende i skärgården så behöver transporterna utformas på sätt som vi för fram under mål 8 det vill säga, transportinfrastrukturen kan som exempel omformas och utformas så att fler förbindelserna mellan öar tillskapas (ett exempel på att överbrygga barriärer) och befintliga långlinjer behålles (ger en sammanhållen region). Turtäthet och möjlighet att resa mellan öar även vintertid ger möjligheter att bo på en ö och arbeta på en annan ö. I dag styrs allt resande in mot land - tvärförbindelser saknas i skärgården - trots att det är mycket enkelt att åtgärda - mycket enklare än på land.

Mål 5 med underliggande resultatmål
"För att möta olika behov och livssituationer behöver regionen kunna erbjuda en blandning av bostäder – olika storlekar, upplåtelseformer och prisnivåer – så att fler kan hitta en bostad som passar i livets olika faser."
SIKO: Att erbjuda "en blandning av bostäder – olika storlekar, upplåtelseformer och prisnivåer som passar i livets olika faser" är precis det som SIKO strävar efter för boendemiljön i skärgården. SIKO instämmer i målen men saknar konkretisering i hur och i vilka processer som regionen kommer kunna påverka det kommunala planmonopolet som gäller. Skärgården ligger inom sju olika kommuner. Om det är så att regionen enbart avser att påverka genom hur kollektivtrafiken inrättas så har inte detta mål någon större betydelse för hur bebyggelseutvecklingen i skärgården kommer ske.

Mål 6 Demokrati med underliggande resultatmål
"Det handlar både om att skapa förutsättningar för ett högt valdeltagande i hela Stockholmsregionen och att stärka möjligheterna att engagera sig i civilsamhället och föreningslivet. Det är viktigt att det finns en grundfinansiering av kultur, folkbildning och föreningsliv, grundfinansieringen bör följa samhällets kostnads-och utgiftsutveckling."

SIKO välkomnar att demokrati och kulturfrågor lyfts fram. Inför kommande val 2026 är det tex viktigt att vallokaler hålls öppna ute på öarna i högre utsträckning vad som varit fallet hittills. Det är en stor utmaning framför allt för de äldre att både ta del av information - då den ofta är digital - och fysiskt kunna ta sig in till vallokaler på fastlandet. Att till exempel konkret erbjuda transporter till vallokaler eller ersätta för båttaxiresor är den sorts innovativa men ändå enkla grepp som förbättrar tillgänglighet och tilltro.
SIKO, som menar att Skärgårdens förutsättningar skiljer sig markant från fastlandet, vill peka på att i just detta mål ställs frågan på sin spets och här framgår tydligt att skärgården behöver avhandlas i ett eget mål där de säregna behoven och förutsättningarna kan tillgodoses.

Mål 7 Folkhälsa med underliggande resultatmål
"Genom att stärka tillgång och förutsättningar för utbildning, arbete, goda bostäder och sociala nätverk i områden med svaga livsvillkor kan vi skapa mer jämlika och jämställda livsmiljöer."
SIKO: Svaga livsvillkor är en formulering som naturligtvis kan tolkas på olika sätt. SIKO vill se att de mål som skissas ses som önskvärda för att skärgårdens fasta befolkning ska kunna öka i antal - att livet för tex en barnfamilj i skärgården ska vara möjligt att leva även om skolan (om den finns) är på en ö, arbetet på en annan och boendet på en tredje ö.

Mål 8 Rumslig struktur med underliggande resultatmål
”Genom att skapa en resurseffektiv, sammanhållen och flerkärnig struktur i stadsmiljöer, på landsbygder och i skärgården – kan fler människor få närhet till arbetsplatser och utbildning, service, kultur, natur och rekreation.”
SIKO: Skärgården är till sin karaktär uppsplittrad och att tala om en sammanhållen struktur och skärgård i samma mening är inte möjligt. Skärgården låter sig inte omfattas av mål 8. Om detta mål skulle komma att omfatta skärgården så påverkas möjligheterna för fastboende på skärgårdens öar utan fast bro eller bilfärja högst väsentligt, i negativ riktning. Fastboende särskilt på icke kärnöar kan tvingas flytta i land under vinterhalvåret. När detta sker så återskapas ett modernt ”Ängsödrama”. En obebodd ö växer igen, vägar eroderar, bryggor bryts sönder.
För att skärgårdens alla öar ska vara attraktiva för besökare behöver öarna ha mänsklig närvaro året runt. Det är på detta sätt skärgårdens kulturella värden skapats, genom varsamt brukande såväl av öarna där boningshusen legat som betesöar och utskär. Vinterhalvåret är den tid då det faktiska underhållet sker av natur -och kulturvärden och behoven att kunna både ha barn i skola, ha omsorg om de äldre och samtidigt kunna sköta jobb och marker kräver en för skärgården anpassad modell med stor flexibilitet nära till beslut, ”ett självstyre” under ansvar.
Att som i planen sträva efter att koncentrera bebyggelse och kommunikationer leder till att öar avfolkas och de traditionella kunskaperna om olika öars användning går förlorad. De hus som finns på icke kärnöar kommer uteslutande att bli sommarhus. Intermittent under sommaren kommer kraven på kommunikationer leda till att trafiken inrättas för att tillgodose sommarboende och turister. För att fler människor ska kunna bo kvar eller bosätta sig i skärgården och kunna ha tillgång till service mm behöver transportinfrastrukturen omformas och utformas så att förbindelserna mellan öar ökas och befintliga långlinjer behålles.
SIKO menar att det är absolut nödvändigt att Skärgården erhåller ett eget mål i synnerhet för att nå det som i dag skrivs i mål 8.

Mål 9 Näringsliv med underliggande resultatmål
SIKO instämmer i behoven att underlätta för företag och i synnerhet småföretag. Att dela upp upphandlingar är ett steg att ta. Nästa steg kan vara att tilldela företag i skärgården mervärden vid utvärderingen av anbud.

Mål 10 Forskning med underliggande resultatmål och Mål 11 Utbildning med underliggande resultatmål
"En väl fungerande arbetsmarknad och fullgod kompetensförsörjning är nödvändig för att Stockholmsregionens företag ska kunna hävda sig i den internationella konkurrensen och den pågående strukturomvandlingen. Det är viktigt att både ta tillvara den kompetens som redan finns i regionen, men det handlar även om att attrahera kompetens utifrån."
SIKO instämmer i den citerade texten. För att nå detta mål för skärgården är det viktigt att skärgården kan ha en varierad arbetsmarknad med företag som arbetar såväl lokalt och regionalt som internationellt. En skärgårdsö ska tex kunna hysa ett företag som jobbar mot regionala eller internationella marknader och för det krävs såväl transport- som teknikinfrastruktur. En vision skulle kunna vara att det ska vara lika enkelt att pendla ut till en ö i skärgården som att pendla in till Stockholm. Med dagpendlare som jobbar ut till öarna och bor på fastlandet så skapas även en efterfrågan på service under hela året. Det kan även leda till utflyttning och en återbefolkning av skärgården.

Mål 12 Identitet med underliggande resultatmål
"Ett klimat med tydliga och behagliga årstider kombinerat med närheten till natur- och kulturmiljöer samt en fin skärgård ger möjlighet till ett rikt friluftsliv, samtidigt som stadslivet med ett stort kultur- och nöjesutbud finns tillgängligt."
SIKO håller med att skärgården är ”fin” men det är lite beklämmande att läsa att kultur- och nöjesutbud enbart ska finnas tillgängligt i staden. Att säga att något är fint är på samma nivå som att säga att Stockholm är ”vackert” svårt att veta vad som avses. Att något är fint är å andra sidan en signal om att det är något som man bör vara rädd om och ta hand om att vara extra uppmärksam på, något som man vill värna och bevara.
SIKO menar att det är så regionen bör se och stötta skärgården. Det görs genom att visa hänsyn och bäst genom att överlåta mer bestämmanderätt till de som lever på och verkar i skärgården och genom att skärgården erhåller ett eget mål i den regionala utvecklingsplanen. Endast på så sätt blir skärgårdsidentiteten tydlig och det blir enklare för skärgårdens sju kommuner att samverka med regionen i ”nytt forum för kontinuerlig dialog mellan den kommunala och regionala politiken”.

Kapitel 5 - Stockholmsregionens rumsliga inriktning :

Kapitel 6 - Så går vi från ord till handling :

Kapitel 7 - Hur den regionala utvecklingsplanen förhåller sig till internationella, nationella och regionala mål :

Kapitel 8 - Den regionala utvecklingsplanens konsekvenser från ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt perspektiv :

Bilaga 1 - Demografiskt bostadsbehov i Stockholmsregionen 2022-2060 :

Bilaga 2 - Hållbarhetsbedömning med strategisk miljöbedömning av regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen :

Bilaga 3 - Långsiktiga utvecklingsbehov av transportsystemet i stockholmsregionen :

Bilaga 4 - Riksintressen i regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen :

Övrigt :

Bifoga fil : SIKO_granskningsyttrande RUFS_Dnr 2025-0095.pdf

Diarienummer: RS2025-0095

SIKO granskningsyttrande över förslag till ny Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen / RUFS.

***SIKO**, Skärgårdens Intresseorganisationers Kontaktorganisation, bildades 1969 och har 15 medlemsföreningar från Arholma till Landsort. SIKO arbetar för en levande skärgård, där det går att leva, bo och verka året runt.*

SIKO lämnar härmed synpunkter på förslaget till RUFS/Regional utvecklingsplan för Stockholm – Granskningshandling.

SIKO, som är oklar över om texten i den tidigare remitterade versionen kommer att återkomma i något underlagsdokument, vidhåller och hänvisar därför även till granskningsyttrande från september 2024 samt förtydligar och kommenterar även den ursprungliga texten särskilt vad gäller sid 196–198 (se sist i detta yttrande).

SIKO som samarbetar nära med Skärgårdens trafikantförening stöder till fullo yttrandet från Skärgårdens trafikantförening.

SIKO lägger även in synpunkterna på målen enligt anvisningar och formulär på regionens hemsida. Att SIKO därutöver valt att lämna ett sammanhållet granskningsyttrande grundar sig på behovet att lyfta fram skärgårdsfrågorna på ett sammanhållet sätt.

I Trafikantföreningens yttrande vill vi särskilt trycka på vikten av budskapet i ingressen:

”RUFS behöver ta bättre fasta vid skärgårdens särart och skilja på skärgård och övrig landsbygd. Skärgården och dess speciella behov behandlas mycket bristfälligt och behöver fördjupas. Behovet framgår tydligt i det aktuella planförslaget, exempelvis i beskrivningen av bostadssituationen på landsbygden med problem när fritidsbostäder omvandlas till permanentboende, medan problematiken i skärgården är den rakt motsatta. Även de påtagliga skillnaderna mellan skärgårdens olika delar (norr, mellan, söder, inre och yttre, Saltsjön och Mälaren) behöver lyftas fram. Det finns här anledning att åter framhålla EU-förordningen artikel 174 som Sverige undertecknat och som fastslår att särskild hänsyn ska tas till regioner med allvarliga permanenta naturbetingade eller demografiska nackdelar, däribland ö-regioner. Detta är särskilt angeläget då vårt

land till skillnad från flertalet andra saknar en specifik ö-politik, trots att landet - och särskilt vårt län - rymmer en av världens största skärgårdar. Behovet av en utvecklad ö-politik är uppenbar och ett första steg borde vara att i RUFS skilja på skärgård och övrig landsbygd."

SIKO:s yttrande över Granskningshandlingen

SIKO uppskattar att texterna har justerats något i nu föreliggande granskningshandling och konstaterar att handlingen innehåller en något mer rättvisande text vad gäller skärgårdens relation till landsbygd än den först remitterade.

Det görs således nu viss skillnad mellan skärgård och landsbygd och i viss mån även vad avser skärgård och öar med fast bro eller bilfärjeförbindelse. Det är viktigt att denna distinktion tydliggörs ytterligare för att planen på ett tydligt sätt kunna tillämpas vid fördelning av regionala och statliga tillväxtmedel när EU:s fonder, Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden plus (ESF+), användas i regionen.

SIKO har i yttrande i september 2024 hänvisat till Artikel 174 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt enligt vilken särskild hänsyn ska tas dels till landsbygd, dels till regioner med allvarliga och permanenta, naturbetingade eller demografiska nackdelar, såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet, ö-regioner, gränsregioner och bergsregioner.

SIKO vidhåller att Skärgården (öar utan bro eller bilfärja) bör erhålla ett eget mål i den regionala utvecklingsplanen. SIKO anser att kärnö-begreppet är bra och gynnar skärgårdens utveckling, men att man ska vara medveten om komplexiteten med kringliggande öar med bofast befolkning. Region Stockholms statistikunderlag, som finns tillgängligt på webben ("Kärnöar - statistik om befolkning, bebyggelse, sysselsättning och service"), kan vara missvisande då underlaget endast baseras på just kärnöarna. I kärnö-begreppet bör även förstås att bofasta på öar runt om en kärnö är beroende av den service som tillfaller respektive kärnö och är nödvändig för servicen till de kringliggande öarna. SIKO anser att Gällnö därför bör behålla sin kärnö-status för att inte boende på de kringliggande öarna (Hjälmö, Lådna, Karklö, Lilla Kalvholmen, Puttisholmen med flera öar) ska försvinna helt ur statistiken. Nämdö är ett annat exempel på kärnö som mer än dubblar sin bofasta befolkning om kringliggande öar räknas, särskilt söder om och i den yttre delen av Nämdöskärgården. Därför är det viktigt att återuppta Björkviks brygga på Ingarö som en knutpunkt (replipunkt) i skärgårdstrafiken.

Nedan kommentarer per mål där relevanta delar citeras i kursiv stil, texten läggs även in i det digitala svarsformuläret.

Mål 1 Växthusgaser med underliggande resultatmål

En god internationell tillgänglighet är viktigt för att säkerställa Stockholms-regionens attraktivitet, konkurrenskraft och talangattraktion, där resandet med båt, flyg och tåg lyfts som en viktig förutsättning. Mycket av exporten sker också med tunga transporter på väg, vilket står för en stor del av klimatpåverkan. För att dessa transporter ska kunna bli hållbara och en del av en klimatneutral framtid behövs omfattande åtgärder som är kopplade till val av transportsätt, val av resvägar, bränslen och beläggning per resa som gör att utvecklingen går mot minskade växthusgasutsläpp.

SIKO menar att det är långsökt att lyfta upp internationell tillgänglighet som viktigt när det gäller frågan om utsläpp av växthusgaser och koppling till hur transportinfrastruktur ska ordnas i Stockholmsområdet och i skärgården i synnerhet. Redan idag ser SIKO hur skärgårdstrafiken säsongsanpassas. Det är många fartyg i farten under sommaren - och ofta är det då fartyg som tidigare tagits ur drift som återkommer. Att arbeta med att minska fossilenergi-användningen är viktigt men SIKO ser en fara i att ensidigt rikta in strävanden mot en enda lösning med argumentet internationell tillgänglighet.

Mål 2 med underliggande resultatmål

SIKO: Skärgårdens roll I beredskapsfrågan ska inte underskattas och SIKO hänvisar här till behovet av att skärgårdens öar är bebodda och fastigheter underhålls för att beredskap ska finnas. Närvaro i skärgården är ögon och öron på plats året om och fungerande och underhållna öar och fastigheter skapar resilience, jämför synpunkter som förs fram under mål 8 om hur detta ska nås och upprätthållas.

Mål 3 med underliggande resultatmål

För att vara hållbar, effektiv och motståndskraftig behöver energiförsörjningen utvecklas. Det behövs nya innovativa lösningar. En robust energiproduktion har en balans mellan planerbar och förnybar energi och möjligheter till energiinlagring.

SIKO: Öar i skärgården har i dag förhållandevis stabila uppkopplingar till elnätet tack vare omfattande översyn av elnätet. Nästa steg bör vara att underlätta för boende i skärgården att installera förnybara alternativ som till exempel solcellsanläggningar med batterilager. SIKO ser att en sådan riktad satsning på större anläggningen vid samlad bebyggelse med därtill hörande batterilager samt

även gynnande förutsättningar för enskilda att installera solcellsanläggning med batterilager. En innovativ lösning som väl kan anpassas och avgränsas till öar utan bro eller bilfärja (med stöd av Eu:s art 174). En möjlighet skulle kunna vara att utveckla fraktstöd till att omfatta dessa anläggningar inklusive kostnader för transport av installatörer.

SIKO ser gärna att målet formuleras så att produktion av förnybar energi i skärgården lyfts fram som en prioritering. Vidare att fibernät byggs ut till de öar som ännu inte nåtts av fiber - trots att avståndet till Sergels torg är under 50 km.

Mål 4 med underliggande resultatmål

Stockholmsregionens invånare behöver ett välfungerande transportsystem för att kunna ta sig till sitt arbete, uträtta olika typer av ärenden och för att kunna utöva sina fritidsintressen. På motsvarande sätt behöver regionens näringsliv transportsystemet för att kunna attrahera arbetskraft, vara nåbara för kunder och för att kunna ta emot och exportera varor och tjänster till marknaden. En av transportsystemet viktigaste funktioner är att det tillhandahåller tillgänglighet, överbryggar barriärer och bidrar till en sammanhållen region. Genom snabba, jämställda och pålitliga transporter förs platser, människor och verksamheter närmare varandra, vilket i sin tur skapar förbättrade förutsättningar för den regionala utvecklingen som helhet.

SIKO: Mål 4 och mål 8 hänger ihop vad gäller förutsättningarna att leva och bo i skärgården på öar utan bro eller bilfärja. Argumenten som SIKO för fram under mål 8 gäller även för mål 4 men SIKO noterar att om det som sägs i mål 4 ska nås för boende i skärgården så behöver transporterna utformas på sätt som vi för fram under mål 8 det vill säga, transportinfrastrukturen kan som exempel omformas och utformas så att fler förbindelserna mellan öar tillskapas (ett exempel på att överbrygga barriärer) och befintliga långlinjer behålles (ger en sammanhållen region). Turtäthet och möjlighet att resa mellan öar även vintertid ger möjligheter att bo på en ö och arbeta på en annan ö. I dag styrs allt resande in mot land - tvärförbindelser saknas i skärgården - trots att det är mycket enkelt att åtgärda - mycket enklare än på land.

Mål 5 med underliggande resultatmål

För att möta olika behov och livssituationer behöver regionen kunna erbjuda en blandning av bostäder – olika storlekar, upplåtelseformer och prisnivåer – så att fler kan hitta en bostad som passar i livets olika faser.

SIKO: Att erbjuda *”en blandning av bostäder – olika storlekar, upplåtelseformer och prisnivåer som passar i livets olika faser”* är precis det som SIKO strävar efter för boendemiljön i skärgården. **SIKO** instämmer i målen men saknar konkretisering i hur och i vilka processer som regionen kommer kunna påverka det kommunala planmonopolet som gäller. Skärgården ligger inom sju olika kommuner. Om det är så att regionen enbart avser att påverka genom hur kollektivtrafiken inrättas så har inte detta mål någon större betydelse för hur bebyggelseutvecklingen i skärgården kommer ske.

Mål 6 Demokrati med underliggande resultatmål

Det handlar både om att skapa förutsättningar för ett högt valdeltagande i hela Stockholmsregionen och att stärka möjligheterna att engagera sig i civilsamhället och föreningslivet. Det är viktigt att det finns en grundfinansiering av kultur, folkbildning och föreningsliv, grundfinansieringen bör följa samhällets kostnads- och utgiftsutveckling.

SIKO välkomnar att demokrati och kulturfrågor lyfts fram. Inför kommande val 2026 är det tex viktigt att vallokaler hålls öppna ute på öarna i högre utsträckning vad som varit fallet hittills. Det är en stor utmaning framför allt för de äldre att både ta del av information - då den ofta är digital - och fysiskt kunna ta sig in till vallokaler på fastlandet. Att till exempel konkret erbjuda transporter till vallokaler eller ersätta för båttaxiresor är den sorts innovativa men ändå enkla grepp som förbättrar tillgänglighet och tilltro.

SIKO, som menar att Skärgårdens förutsättningar skiljer sig markant från fastlandet, vill peka på att i just detta mål ställs frågan på sin spets och här framgår tydligt att skärgården behöver avhandlas i ett eget mål där de säregna behoven och förutsättningarna kan tillgodoses.

Mål 7 Folkhälsa med underliggande resultatmål

Genom att stärka tillgång och förutsättningar för utbildning, arbete, goda bostäder och sociala nätverk i områden med svaga livsvillkor kan vi skapa mer jämlika och jämställda livsmiljöer.

SIKO: Svaga livsvillkor är en formulering som naturligtvis kan tolkas på olika sätt. SIKO vill se att de mål som skissas ses som önskvärda för att skärgårdens fasta befolkning ska kunna öka antal - att livet för tex en barnfamilj i skärgården ska vara möjligt att leva även om skolan (om den finns) är på en ö, arbetet på en annan och boendet på en tredje ö.

Mål 8 Rumslig struktur med underliggande resultatmål

”Genom att skapa en resurseffektiv, sammanhållen och flerkärnig struktur i stadsmiljöer, på landsbygder och i skärgården – kan fler människor få närhet till arbetsplatser och utbildning, service, kultur, natur och rekreation”

SIKO: Skärgården är till sin karaktär uppsplittrad och att tala om en sammanhållen struktur och skärgård i samma mening är inte möjligt. Skärgården låter sig inte omfattas av mål 8. Om detta mål skulle komma att omfatta skärgården så påverkas möjligheterna för fastboende på skärgårdens öar utan fast bro eller bilfärja högst väsentligt, i negativ riktning. Fastboende särskilt på icke kärnöar kan tvingas flytta i land under vinterhalvåret. När detta sker så återskapas ett modernt ”Ängsödrama”. En obebodd ö växer igen, vägar eroderar, bryggor bryts sönder.

För att skärgårdens alla öar ska vara attraktiva för besökare behöver öarna ha mänsklig närvaro åretrunt. Det är på detta sätt skärgårdens kulturella värden skapats, genom varsamt brukande såväl av öarna där boningshusen legat som betesöar och utskär. Vinterhalvåret är den tid då det faktiska underhållet sker av natur -och kulturvärden och behoven att kunna både ha barn i skola, ha omsorg om de äldre och samtidigt kunna sköta jobb och marker kräver en för skärgården anpassad modell med stor flexibilitet nära till beslut, ”ett självstyre” under ansvar.

Att som i planen sträva efter att koncentrera bebyggelse och kommunikationer leder till att öar avfolkas och de traditionella kunskaperna om olika öars användning går förlorad. De hus som finns på icke kärnöar kommer uteslutande att bli sommarhus. Intermittent under sommaren kommer kraven på kommunikationer leda till att trafiken inrättas för att tillgodose sommarboende och turister. För att fler människor ska kunna bo kvar eller bosätta sig i skärgården och kunna ha tillgång till service mm behöver transportinfrastrukturen omformas och utformas så att förbindelserna mellan öar ökas och befintliga långlinjer behålles.

SIKO menar att det är absolut nödvändigt att Skärgården erhåller ett eget mål i synnerhet för att nå det som i dag skrivs i mål 8.

Mål 9 Näringsliv med underliggande resultatmål

SIKO instämmer i behoven att underlätta för företag och i synnerhet småföretag. Att dela upp upphandlingar är ett steg att ta. Nästa steg kan vara att tilldela företag i skärgården mervärden vid utvärderingen av anbud.

Mål 10 Forskning med underliggande resultatmål och Mål 11 Utbildning med underliggande resultatmål

E*n väl fungerande arbetsmarknad och fullgod kompetensförsörjning är nödvändig för att Stockholmsregionens företag ska kunna hävda sig i den internationella konkurrensen och den pågående strukturomvandlingen. Det är viktigt att både* ta tillvara den kompetens som redan finns i regionen, men det handlar även om att attrahera kompetens utifrån.

SIKO instämmer i den citerade texten. För att nå detta mål för skärgården är det viktigt att skärgården kan ha en varierad arbetsmarknad med företag som arbetar såväl lokalt och regionalt som internationellt. En skärgårdsö ska tex kunna hysa ett företag som jobbar mot regionala eller internationella marknader och för det krävs såväl transport- som teknikinfrastruktur. En vision skulle kunna vara att det ska vara lika enkelt att pendla ut till en ö i skärgården som att pendla in till Stockholm. Med dagpendlare som jobbar ut till öarna och bor på fastlandet så skapas även en efterfrågan på service under hela året. Det kan även leda till utflyttning och en återbefolkning av skärgården.

Mål 12 Identitet med underliggande resultatmål

Ett klimat med tydliga och behagliga årstider kombinerat med närheten till natur- och kulturmiljöer samt en fin skärgård ger möjlighet till ett rikt friluftsliv, samtidigt som stadslivet med ett stort kultur- och nöjesutbud finns tillgängligt.

SIKO håller med att skärgården är ”fin” men det är lite beklämmande att läsa att kultur- och nöjesutbud enbart ska finnas tillgängligt i staden. Att säga att något är fint är på samma nivå som att säga att Stockholm är ”vackert” svårt att veta vad som avses. Att något är fint är å andra sidan en signal om att det är något som man bör vara rädd om och ta hand om att vara extra uppmärksam på, något som man vill värna och bevara.

SIKO menar att det är så regionen bör se och stötta skärgården. Det görs genom att visa hänsyn och bäst genom att överlåta mer bestämmanderätt till de som lever på och verkar i skärgården och genom att skärgården erhåller ett eget mål i den regionala utvecklingsplanen. Endast på så sätt blir skärgårdsidentiteten tydlig och det blir enklare för skärgårdens sju kommuner att samverka med regionen i ”nytt forum för kontinuerlig dialog mellan den kommunala och regionala politiken”.

SIKO-kommentarer till allmänna skärgårdsfrågor RUFS 2050, sid. 196–198.

Avsnitt **Nuläge och trender**

Beskrivningen av skärgården känns märklig – ”präglas av ett fåtal stora öar” – vi tror inte att en besökare skulle beskriva skärgården på det sättet för någon som aldrig varit där!

En verklighetsbeskrivning är snarare:

… präglas av en mångfald öar, totalt 30 000 öar, holmar och skär, och med ett fåtal stora öar med fastlandskaraktär… Året runt boende på öar utan fast landförbindelse är i stort koncentrerad till ett 15-tal så kallade kärnöar, där en basnivå av infrastruktur (kommunikationer, transporter och övrig samhällsservice) finns.

Avsnitt **Håll ihop bebyggelsen och utveckla attraktiva och livskraftiga miljöer**

Citat från texten: ”All ny bebyggelse behöver anpassas till möjligheten att tillgodose sötvattentillgången”

Detta är ett argument som skärgårdskommunerna gärna använder för att stoppa bygglov. I praktiken löses ofta vattenfrågan genom avsaltning.

Ett exempel: Möja, en av de större kärnöarna, har två storskaliga avsaltningsanläggningar kopplade till de två större VA verken på ön. Utöver dessa finns ett antal enskilda anläggningar för avsaltning. Allt väl fungerande sedan länge.

Texten i RUFS bör rimligen ändras till:

I samband med nybebyggelse är tekniska lösningar för dricksvattentillgång viktiga att beakta.

Avsnitt **Stärk det lokala näringslivet**

I detta avsnitt lyfter man bland annat fram ambitionen att förenkla regelefterlevnad – en väldigt bra ambition.

Förslagsvis kan man nämna **mångsyssleriet i skärgården.** Det är det som gör det extra krångligt för de entreprenörer som är verksamma inom flera yrken / specialiteter (beroende på årstid). Det drar betydande kostnader att upprätthålla behörigheter för olika specialiteter, kanske avgifterna kunde vara relaterade till verksamhetens omfattning.

Skärgården den 15 oktober 2025

Gunilla Söderqvist, ordförande i SIKO